

Ülkemiz İş Dünyasının Ülkemiz Muhasebe Uygulamalarından Beklentileri

NEDİM BOZFAKIOĞLU-

Değerli konuklarımız, hoş geldiniz.

İstanbul Serbest Muhasebeci ve Malî Müşavirler Odası büyük bir iş yapıyor, hepimizi bir araya getiriyor; Maliye Bakanlığında arkadaşlarımız burada, Sermaye Piyasası Kurulu'ndan burada hepimiz bir aradayız, iş dünyası bir arada. Bu çok büyük bir adım. Bunu her ne kadar 4-5 senedir yapıyorsa da bu seneki toplantının ayrı bir amacı var, ayrı bir hedefi var. Ve hakikaten Türkiye'nin içinde bulunduğu bir konu, şu anda gündemde, hepimiz tartışıyoruz.

Ülkemizde muhasebe uygulamaları, hepimizin de takdir edeceği gibi çok kapsamlı bir konu. Ben, bana ayrılan bu bölümde tebliğimin baş kısımlarını anlatmayacağım bir kısmına Bülent Beyin kendisi değindi, fakat özellikle ülkemizde bizlerin muhasebe uygulamalarından beklentileri ve bugün içinde bulunduğumuz ortamdan nasıl çıkılabileceği hakkındaki düşüncelerimi sizlerle paylaşacağım.

Bugün iş dünyası olarak bizler, bir başka ifadeyle meslektaşlar, muhasebeciler, hâlâ büyük bir kaos içindeyiz, bir kaosla baş başayız. Bunu ileriki konuşmalarında sizlere anlatacağım.

Bülent Bey ve Mustafa Bey konuşmalarında bize ve bana çok moral verdi. Biz Mustafa Beyle Maliye Bakanlığı hesap plânı ilk taslağı çalışmalarında da beraber bir araya geldik, o zamanda -kendisi de ifade etti- en büyük tartışmalarından bir tanesi, "Maliye Bakanlığı niye hesap plânı yapar" şeklindeydi. ve ilk taslak çalışmalarını kendisi çok iyi hatırlayacak, 100 hesabın 48'i vergi hesaplarıydı ilk taslakta.

Ama, Maliye Bakanlığı böyle bir hesap plânı ve uygulama esaslarını yayınlamakla Türkiye'de çok tarihi bir görevi yerine getirdi, en azından bir başlangıç yaptı.

Ben huzurlarınızda kendilerine teşekkür ediyorum.

Biz çok bir araya geldik ve bu konuda uzun uzun tartışmalarımız da oldu zaman zaman.

Bugün içinde bulunduğumuz ortamda bizim arzu ettiğimiz olgu hakikaten buydu.

Bülent Bey uzun uzun anlattı, 2002 yılında kurulan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, en azından yasanın içerdiği ve oradaki kelimelerin anlattığı şekliyle çok moral verici, çok ümit verici; Türkiye için çok ümit verici, hepimiz için ümit verici. Biz; tabii benim söyleyeceğim lâfların bir kısmını orada yer alıyor ama, biz bu Kuruldan neler bekliyoruz, Ben masanın bu tarafındaki kişiler olarak sizlerle paylaşmak istiyorum.

Biz bu Kuruldan, Türkiye'deki muhasebe uygulamaları ve standartları oluşturmasını, Türkiye'deki muhasebe standartları ve malî raporlama konularındaki çok başlılığı -bu

kelimenin altını defalarca çizmek istiyorum- ortadan kaldırmasını, muhasebe uygulamaları ve standartlarını ise uluslar arası seviyesine getirmesini beklemekteyiz.

Türkiye Muhasebe Standartları Kuruluna bir an önce işlerlik kazandırılması, hazırlanacak muhasebe standartları ve uygulamalarının iş dünyası, meslek odaları ve üniversitelerden görüş alınarak nihaî hâle getirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Oluşturulacak muhasebe standartları konuyla ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca kabul görmesi, desteklenmesi ve ivedilikle yürürlüğe girmesi gerekmektedir. Burada Bülent Beyde kendine göre önlemdaki zorlukları anlattı, umarız ki bu sür'atle aşılar ve Kurul ivedilikle görevini yapmaya başlar.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, çeşitli kurul ve kuruluşlarca yayımlanmış ve hâlen yürürlükte olan uygulamaları uluslar arası muhasebe standartları seviyesine getirmeli, bu standartlarda yapılan ve yapılacak değişiklikleri gözden geçirerek uygulamaya koymalıdır.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, ülkemizdeki muhasebe standartları ve uygulamaları konusunda tek yetkili mercii olmalı ve tüm diğer kamu kurum ve kuruluşları bu kurul vasıtasıyla konu ile ilgili düzenlemeler yapmalıdır. Burada özellikle Maliye Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı hep bu kolun içinde. Yine bazı tebliğler yayınlanmaya devam ediyor, umarız ki bu tebliğler yayınlanırken Kurulun da görüşü alınıyor veya onayı alınarak yapılıyor diye düşünmek istiyorum.

Burada ana amaç şudur, her kurum ve kuruluş kendi tarafına çekerse konuyu ve Türkiye Muhasebe Standartları Kuruluna ilgili düzenlemeleri bırakmazsa, yani bir adım geriye çekilmezse, Maliye, Sermaye Piyasası Kurulu, BDDK gibi kamu kuruluşları kendi düzenlemelerini yapmaya devam ederlerse, yeniden bugünkü mevcut durum olan çok başlılığa dönmüş ve çok başlılığa devam etmiş oluruz. Bu da bizleri büyük zorluklarla karşı karşıya bırakacak ve yine şu andaki mevcut durumda olduğu gibi hiç arzu etmediğimiz bir ortam oluşturacaktır.

Şimdi ben bu uygulamalarda Kurulla ilgili beklentilerimi sizlerle paylaştım, muhasebe uygulamaları konusundaki beklentilerimi kısaca değinmek istiyorum.

Ülkemizde uluslar arası muhasebe standartları uygulamasına geçiş tüm şirketler için daha önceden belirlenecek bir takvime uygun olarak yapılmalıdır görüşündeyiz. Bu takvimi ilgili kurum ve kuruluşlar bir an evvel ilan etmelidir. Örneğin, hepinizin de bildiği gibi Avrupa Birliği zannedersen 2 yıl önce 2005 yılından başlamak üzere uluslar arası muhasebe standartlarına geçme takvimi belirledi ve Türk şirketleri zorunlu hâle getirdi. Bizim de böyle bir uygulama içinde olmamızda yarar görüyorum.

Nitekim, bu konuyla ilgili Sermaye Piyasası Kurulumuz halka açık şirketler için 2001 yılı için enflasyon muhasebesi ve konsolidasyon tebliğlerini yayınladı, 2002 yılında da 505 sayfalık uluslar arası muhasebe standartlarına uyumlu sermaye piyasalarında muhasebe standartları tebliği taslağı hazırlandı. Hepimize bu taslakla ilgili görüşlerimiz soruldu, biz de cevaplarımızı kendilerine bildirdik. Bu gelişmeyi olumlu bir adım olarak görüyoruz.

Ancak, tebliğ taslağının tüm taraflarıyla, yine tekrar ediyorum; bire-bir uluslar arası muhasebe standartlarına uygun olması konusunda ısrarcı olmaya devam edeceğiz.

Burada uluslar arası muhasebe standartları 41 tebliğden oluşuyor, 34-35 tanesi şu anda hâlen yürürlükte. O standartları aynen, madde madde uygulamakta ve yayınlamakta fayda görüyoruz. Yoksa, biz iki standardı bir araya birleştirdik, bir tanesinde bir paragrafını çıkarttık, ötekine paragraf ilâve ettik, yine bu sefer daha başka kaoslarla bizi karşı karşıya getirecek.

Burada dünyayı yeniden keşfetmeye gerek yok, aslında yapacağımız iş belli diye düşünüyorum.

Sermaye Piyasası Kurulunun bu uygulaması 31.12.2003 tarihli malî tablolardan başlatıldı. Bizim gönlümüzde, bu uygulamanın 01.01.2003 tarihinden başlamasını isterdik, böyle bir arzumuz var idi.

Buradan şunu kastediyorum: Halka açık şirketler malî tablolarını yayınlarken, üçer aylık dönemler itibarıyla hep enflasyonlu uluslar arası muhasebe standartlarına uygun olmayan rakamları ilân edecekler. Sonra, yıl sonu geldiğinde yine aynı şirketler, meselâ ilk üç dönemde kâr gösteren şirketler, bir yıl sonu kâr-zarar rakamı yayınlayacak, burada zarar gözükecek. Burada, gerek yatırımcılara, gerekse aracı kurumlar, herkes büyük yanılgıya düşecek. Buradan kendimizi kurtarmamız lâzım diye düşünüyorum.

Eğer 01.01.2003'ten bunu başlatamadı isek, hiç olmazsa bunu 01.01.2004 tarihinden itibaren başlatmakta büyük yarar görüyorum. Şu anda bunda zannedersen geç kalmış sayılmayız, yine bir tebliğle veya bir yasayla bu iş hâllolur diye ümit ediyorum.

31.12.2003'te sistemi kompto değiştirmek, 31.12.2003 tarihli malî raporlarda çok büyük yanılgılara sebep olacak kanaatindeyim.

Yıllardır yüksek enflasyonla yaşayan ülkemizde, uluslar arası muhasebe standartlarının özellikle enflasyon muhasebe standardı uygulamasına geçişte çok geç kaldık. Bunu defalarca daha önceki yıllarda ifade ettik. Ne oldu böyle olunca? Şirketlerin malî tabloları hiçbir zaman gerçeği yansıtmadı. Şirketler, enflasyon nedeniyle şişirilmiş, gerçek olmayan kârlarından ortaklarına temeddüh attılar, devlete de vergi verdiler.

Ve ne oldu? Şirketlerin malî bünyeleri zayıfladı, kendileri farkında olmadan malî bünyelerini zayıflatıldılar, şirketler malî açıdan çok zor durumda kaldı.

Enflasyon muhasebesi uygulanmış malî tablo üzerinden hesaplanan verginin enflasyon muhasebesi uygulanmış malî tablolardan düşürülmesi de doğru olmamakta. Şu anda ki fiilî uygulama bu. Zannedersen Mustafa Bey bu konuda bir açıklamada bulunabilir. Maliye Bakanlığında bu konuda bir çalışma yapılmakta olduğunu biliyoruz.

Brüt kâr eden bir şirketin vergiden sonra; ki bu vergiler enflasyondan arındırılmamış malî rakamlardan alınan vergiler olduğu için zarara düşmekte olduğunu görüyoruz. Yani, brüt kârından fazla vergi veren malî tablolarla karşılaşılıyor şirketlerimiz. Özellikle bankalar bu konuda böyle bir fotoğrafla bugün itibarıyla karşılaşılıyor görünmekte.

Burada tabîî şöyle bir haksızlık da var: Şirketlerin iki tane ortağı var, bir tanesi normal sermaye koyan ortaklar, bir tanesi de devlet. Devlet, şirketlerimizin ikinci büyük ortağı. Biz şirketlere diyoruz ki, sen ortağına enflasyondan arındırılmış tablolarda oluşan kârlarından temeddüh at, yani düşük temeddüh at, bir taraftan diyoruz ki ben devlet olarak enflasyondan

arındırılmamış kârlardan ben vergimi alayım. Yani, burada büyük bir çelişki var düşüncesindeyim.

Enflasyon muhasebesine geçişte karşılaştığımız en önemli sorunlardan bir tanesi de, uygulanan endekslemelerden kaynaklanmaktadır.

Endekslemenin ne olduğunu her hâlde hepimiz biliyorsunuz. Çok kısa olarak anlatmak istersem, bilânçodaki nakdî olmayan değerlerin, tarihsel maliyetlerle bilânçodaki yer alan kalemlerin; bunlar sermaye, sabit kıymetler, iştirakler ve benzeri kalemler dersek, bunlar endeksleme yoluyla günümüz değerlerine getirilmesi, burada bu amaçlanıyor.

Şimdi biz uygulamacılar olarak ne ile karşılaşıyoruz? Bir defa, konumuzun ülkemizde ilk uygulayıcısı olan bağımsız denetim firmalarının bir kısmı 1976 yılı başlangıçlı endeks kullanırken bir kısmı da 1970 yılı başlangıçlı endeks kullanmaktadırlar. BDDK ise endekslemede 1970 yılı başlangıçlı endeksi kullandı, SPK, 2001 yılında yayınladığı enflasyon muhasebesi tebliğinde 1976 yılı endeksini esas aldı. Bu yayınlanan endeks bile bağımsız denetleme şirketlerince kullanılan endeksinden farklı idi.

SPK daha sonra, Şubat 2003 tarihinde ise uygulama için 1970 yılı başlangıç endeksi yayınladı, Mart 2003 tarihinde tekrar döndü. Yayınlanan açıklama ise, burada dedi ki, “şirketler daha önce uluslar arası muhasebe standartlarına göre malî tablolarında kullandıkları ne endeksi kullanıyor ise biz bunları geçerli sayacağız.”

Bu konudaki, -şimdi ben size 3-4 cümle söyledim- özellikle endeks konusundaki karmaşayı ben sadece sizlerin görüşlerinize getiriyorum, bu konuda herhangi bir yorum yapmak istemiyorum.

Enflasyon muhasebesini endekslemenin bir diğer önemli kullanım alanı ise, iştirakleri olan ve bunları konsolide etme zorunluluğunda olan şirketlerin konsolide eden malî tablolarıdır. İştirak edilen şirketlerin malî tablolarında farklı endekslerin kullanılması, ana şirketin konsolide malî tablonun hazırlanmasında problem yaratmakta, halka açık şirketlerin malî tablolarıyla birbirleriyle karşılaştırılması, doğru analiz yapılması da zorlaşıyor.

Bu konudaki beklentimiz ise, her ne kadar bağımsız denetim firmalarımız da farklı görüşler ileri sürmekte iseler de tüm şirketler için tek bir endeks kullanmalıdırlar. Artık bu kaosu Türkiye aşmalı diye düşünüyorum. Yine burada geç kalmış sayılmayız; şubatta bir tebliğ yayınlandı, martta bir tane daha yayınlandı, mayısta bir başka tebliğle de bu düzeltme yapılabilir düşüncesindeyim.

Bir kere şirketlerin malî rakamları sarsılacaktır, ama ondan sonra düze gelecektir. Hiç olmazsa endeks konusundaki kaosu bir daha şirketler olarak biz yaşamayacağız.

Bir başka konu da, bağımsız denetim firmaları özellikle uluslar arası muhasebe standartlarında çok engin tecrübeye sahipler. Fakat, iş dünyası olarak yaşadığımız bir sorun var; bağımsız denetim firmaları bile zaman zaman farklı uygulamalar yapmaktadırlar. Ben buraya gelmeden önce bir liste çıkarttım, 20-30 tane kalem buldum böyle.

Bir tane çok basit bir örnek verirsem, -ben bağımsız denetim firması derken, en büyük 4 firmadan bahsediyorum- bir bağımsız firmamız şirketin sermayesini endekslerken ödendiği

tarihi esas alırken, bir başka firmamız dönüyor diyor ki, “ben genel kurul kararını esas alırım, buna göre yaparım.”

Şimdi buradaki kargaşalığı bir düşünebiliyorsanız ve bir şirket bu rakamları konsolide etmeye çalışıyorsa, buradaki zorluk ve yaşanan problemleri sizlerin görüşünüze sunuyorum.

Bizim bağımsız denetim firmalarından da arzumuz, bu farklılıkları ortadan kaldıracak çalışmaları yapmalarıdır. Eğer kendileri yapamıyorsa, ilgili kamu kuruluşu olan Sermaye Piyasası Kurulu bu firmalarımızı bir odaya kapatır, bir hafta çalışırlar, anlaştılar-anlaşmadılar, anlaşmadılar ise bu böyle olacak deyip kesip atması lâzım. Yoksa, şu anda tabii detayıyla anlatamıyorum ben size, çok büyük kargaşa oluşuyor ve tabloların birbiriyle mukayesesinde de büyük farklılıklar oluşabiliyor.

Sonuç olarak; farklı kurum ve kuruluşlarca farklı amaçlarla yapılan muhasebe uygulama ve standartlarının oluşturulma çalışmalarının Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu çatısı altında toplanması ve Uluslar Arası Muhasebe Standartları Komitesi ile iş birliği içinde olunması gereklidir. Biz bu Kurula hepimiz, kamu kuruluşları olsun, iş dünyası olarak olsun destek vermeliyiz.

Maalesef bu Kuruluşun Sayın Bakanımın önderliğiyle kurulduğunu biliyorum, ama Sermaye Piyasası Kurulunun bir yasasına ek maddeyle bunun şeyi kondu. Yani gönlüm isterdi ki özel bir yasa çıksın, bu Kurul daha da güçlendirilsin. Bakınca da aradığımız zaman bulamıyorsunuz, bir ek madde var, bu ek maddeyle bu Kurul kurulmuş oldu.

Uluslar arası muhasebe standartlarına uyumlu Türkiye muhasebe standartlarının geliştirilmesi, şirketlerimizin dünyaya açılması sürecinde önemli bir açılım ortaya koyacak ve muhasebe mesleği ve uygulamalarımızın uluslar arası arenada kabul görmesi bakımından kilit bir rol oynayacaktır.

Ben bu kadar tenkitten sonra, ama hâlâ buradan moralli gideceğim, çünkü Maliye Bakanlığından Mustafa Bey bize çok moral verdi. Zaman zaman Sermaye Piyasası Kuruluyla da bu konuları konuşuyoruz, onlar da destekliyorlar. Ama lütfen, bundan sonra ne tebliğ çıkacaksa bu Kurul kanalıyla yayınlansın. Eğer şu anda yetkileri yoksa buranın görüşü alınarak yayınlanmasında fayda görüyorum.

Hepinize teşekkür ederim.